

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

۱. اخلاق؛ مکارم اخلاق؛ بخشندگی و رسیدگی به نیازمندان
۲. احکام؛ زکات، خمس، صدقه و وقف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**پرسش****نویسنده: مهدی****تاریخ: ۱۳۹۵/۱۱/۲۶**

در خصوص انفاق سؤالی دارم. آیا این عادلانه است که عده‌ای سخت کار کنند و به کسانی که در اثر تنبلی، بی‌کاری، اسراف، حرص یا طمع فقیر شده‌اند کمک کنند؟ همچنین، بنده از زمانی که آثار علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی و پرسش‌ها و پاسخ‌های این سایت را مطالعه کردم در خصوص صحت روایات شک می‌کنم. لطفاً راهنمایی بفرمایید راه‌های افزایش روزی و عوامل کاهش آن از دیدگاه قرآن و روایات کدام است؟ و آیا منظور از شکر نعمت که در قرآن موجب افزایش روزی می‌شود صرفاً شکر زبانی است؟

پاسخ**تاریخ: ۱۳۹۵/۱۲/۱**

برادر گرامی!

لطفاً به نکات زیر توجه فرمایید:

(الف)

بیشتر کسانی که فقیر هستند - خصوصاً از میان کودکان، زنان، بیماران و سالخوردگان - در اثر تنبلی، بی‌کاری، اسراف، حرص و طمع خود فقیر نشده‌اند، بل در اثر ظلم حاکمان و اجحاف، استثمار و انحصارطلبی کسانی فقیر شده‌اند که حق آنان را به باطل خورده‌اند و با سوء استفاده از کاستی‌ها و رخنه‌های موجود در جامعه به ثروت دست یافته‌اند و با این وصف، باید پرسید: «آیا این عادلانه است که عده‌ای پای خود را بر گردن دیگران بگذارند و با این شیوه، خود را از گودال بیرون بکشند و وقتی از آن رهایی یافتند بگویند که گرفتن دست دیگران عادلانه نیست؟!»، در حالی که گرفتن دست دیگران عادلانه است، بلکه عدالت جز با آن محقق نمی‌شود،

ولی «تکبر» و «بخل» آن را در نظر آنان ناعادلانه جلوه داده است؛ مانند کافران که خداوند درباره‌ی شان فرموده است: **﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطَعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾**^۱؛ «و چون به آنان گفته می‌شود از چیزی که خداوند روزی‌تان کرده است انفاق کنید، کسانی که کافر شدند به کسانی که ایمان آوردند می‌گویند آیا کسی را اطعام کنیم که اگر خدا می‌خواست او را اطعام می‌کرد؟! شما جز در گمراهی آشکاری نیستید» و مانند منافقان که خداوند درباره‌ی شان فرموده است: **﴿قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ إِنْ كُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾** **﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَّلَ مِنْهُمْ إِنَّهُمْ نَفَقَاتِهِمْ إِلَّا أَنْهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كَسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ﴾**^۲؛ «بگو از روی رغبت یا کراهت انفاق کنید، در هر حال از شما پذیرفته نمی‌شود؛ چراکه شما گروهی فاسق بودید و آنان را باز نداشت از اینکه انفاق‌هاشان پذیرفته شود مگر اینکه به خداوند و پیامبرش کافر شدند و جز با کسالت به نماز نمی‌آیند و جز با کراهت انفاق نمی‌کنند» و مانند بیابانی‌های بی‌فرهنگی که خداوند درباره‌ی شان فرموده است: **﴿وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا﴾**^۳؛ «و از بادیه‌نشینان کسانی هستند که آنچه انفاق می‌کنند را توانی می‌پندارند»، در حالی که آن نزد خداوند توانی نیست، بل مصداق **﴿بِجَارَةٍ لَنْ تَبُورَ﴾**^۴ به معنای سرمایه‌گذاری بی‌زیانی است که سود هنگفتی برای فرد و جامعه به ارمغان می‌آورد؛ چنانکه فرموده است: **﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾**^۵؛ «مثل کسانی که اموالشان را در راه خداوند انفاق می‌کنند مثل دانه‌ای است که هفت خوشه برویاند که در هر خوشه صد دانه باشد و خداوند برای هر کس می‌خواهد می‌افزاید و خداوند گشاینده‌ای داناست» و فرموده است: **﴿وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَنْبِيئًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ حَبَّةٍ بَرْنُوَّةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَاتَتْ أَكْطَفًا ضِعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصْبِحْهَا وَابِلٌ فَطَلَّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾**^۶؛ «و مثل کسانی که اموالشان را برای کسب خشنودی خداوند و استوار ساختن نفس‌هاشان انفاق می‌کنند مثل باغی بر روی یک بلندی است که بارانی تند بر آن بیارد، پس میوه‌ی خود را دو چندان بدهد و اگر بارانی تند بر آن نیارد بارانی نرم و خداوند به کاری که می‌کنید بیناست». بالعکس این خودداری از انفاق است که توانی بزرگ محسوب می‌شود و به خسارتی جبران‌ناپذیر می‌انجامد؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾**^۷؛

۱. یس / ۴۷

۲. التوبة / ۵۳ و ۵۴

۳. التوبة / ۹۸

۴. فاطر / ۲۹

۵. البقرة / ۲۶۱

۶. البقرة / ۲۶۵

۷. آل عمران / ۱۸۰

«و کسانی که نسبت به آنچه خداوند از فضل خود به آنان داده است بخل می‌ورزند نپندارند که آن خیری برای آنان است، بل آن شری برای آنان است! به زودی در روز قیامت چیزی که نسبت به آن بخل ورزیدند را بر گردن می‌گیرند» و فرموده است: **«الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا»**^۱؛ «کسانی که بخل می‌ورزند و مردم را به بخل فرمان می‌دهند و چیزی که خداوند از فضل خود به آنان داده است را کتمان می‌کنند و ما برای کافران عذابی خوار کننده مهیا ساخته‌ایم» و فرموده است: **«هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَدْعُونَ لِنُفُوقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَبْخُلْ عَنِ نَفْسِهِ»**^۲؛ «هان شما آنان هستید که دعوت می‌شوید تا در راه خداوند انفاق کنید، پس از شما کسی است که بخل می‌ورزد، در حالی که هر کس بخل می‌ورزد تنها به زیان خودش بخل می‌ورزد» و این از آن روست که خودداری از انفاق، از یک سو فضائل انسانی و مکارم اخلاقی در بی‌نیازان را تضعیف می‌کند و از سوی دیگر عرصه‌ی زندگی را بر نیازمندان تنگ‌تر می‌سازد و این هر دو در فرایندی طبیعی به افزایش جرایم و آسیب‌های اجتماعی می‌انجامد که هر دو گروه را به یک اندازه متضرر می‌کند؛ مانند دو کس که سوار بر یک کشتی هستند و پایشان به یکدیگر بسته است و تبعاً اگر یکی از آن دو غرق شود، دیگری را نیز با خود پایین می‌کشد و با این وصف، هیچ یک از آن دو نمی‌تواند به سرنوشت دیگری بی‌اعتنا باشد؛ چراکه سرنوشت‌شان به یکدیگر گره خورده است!

وانگهی با نگرشی ژرف‌تر دیده می‌شود که حق نیازمندان در اموال بی‌نیازان است؛ چراکه خواسته یا ناخواسته و مستقیم یا غیر مستقیم در بستر جامعه‌ای ناسالم به اموال آنان راه یافته؛ چنانکه خداوند فرموده است: **«وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ»**^۳؛ «و در اموالشان حقی برای سائل و محروم است» و از این رو، بر آنان واجب است که حق نیازمندان را از اموال خود خارج کنند تا بدین سان از خوردن مال حرام پاکیزه شوند؛ چنانکه خداوند فرموده است: **«خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا»**^۴؛ «از اموالشان صدقه‌ای بگیر تا آنان را با آن پاکیزه کنی و پیرورانی» و با این وصف، می‌توان گفت که بی‌نیازان به نیازمندان بدهکار هستند و باید حق آنان را به آنان بپردازند و اگر این کار را نکنند به آنان ستم کرده‌اند و در جرایمی که آنان به سبب نیازمندی‌شان مرتکب می‌شوند شریکند و اگر این کار را نکنند بر آنان متنی ندارند؛ چراکه حقشان را به آنان پرداخته‌اند و از این رو، خداوند فرموده است: **«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى»**^۵؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! صدقات خود را با منت گذاشتن و آزار دادن باطل نکنید». این نگرش عالم کامل حضرت منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی است که یکی از یارانمان ما را از آن خبر داد، گفت:

۱. النساء / ۳۷

۲. محمد / ۳۸

۳. الذاریات / ۱۹

۴. التوبة / ۱۰۳

۵. البقرة / ۲۶۴

«كَانَ الْمَنْصُورُ إِذَا طَرَقَ الْبَابَ سَائِلٌ يَقُولُ لِأَهْلِ الْبَيْتِ: أَتَاكُمْ الْغَرِيمُ! فَسُئِلَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ لَهُ حَقًّا فِي أَمْوَالِكُمْ؟ فَمَا أَتَاكُمْ إِلَّا لِيَأْخُذَ حَقَّهُ وَطَرَقَ بَابَهُ سَائِلٌ طَرَفًا خَفِيًّا فَفَتَحَ لَهُ الْبَابَ وَقَالَ: إِذَا طَرَقْتَ بَابَنَا فَاطْرُقْهُ كَمَا يَطْرُقُ الدَّائِنُ لِأَنَّ لَكَ عِنْدَنَا حَقًّا مَعْلُومًا! ثُمَّ تَصَدَّقَ عَلَيْهِ وَأَتَاهُ يَوْمًا سَائِلٌ فَلَمْ يَجِدْ فِي الْبَيْتِ مَا تَصَدَّقَ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ مُسْتَحْيِيًّا: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: ﴿وَإِنْ كَانَ دُوْ عُسْرَةٌ فَنظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾! فَقَالَ السَّائِلُ: إِنَّمَا أَنَا سَائِلٌ! فَقَالَ: لَا نَرَاكَ إِلَّا بَعْضَ غُرَمَائِنَا»^۲؛ «منصور هرگاه سائلی دروازه‌ی خانه‌ی او را می‌زد به اهل خانه می‌فرمود: طلبکار به نزدتان آمد! پس در این باره از او سؤال شد، پس فرمود: آیا نمی‌دانید که برای او در اموال شما حقی هست؟! پس به نزدتان نیامده است مگر برای اینکه حقی را بگیرد! و (روزی) سائلی دروازه‌اش را به آهستگی زد، پس دروازه را برای او گشود و فرمود: هرگاه دروازه‌ی ما را می‌زنی چنان بزن که طلبکار می‌زند؛ چراکه برای تو نزد ما حقی معلوم است! سپس به او صدقه داد و روزی سائلی به نزد او آمد، پس در خانه چیزی پیدا نکرد که به او صدقه دهد، پس با شرمندگی به او فرمود: خداوند بلندمرتبه می‌فرماید: > و اگر (بدهکار) ناتوان بود، او را تا هنگام توانایی فرصت دهید<! سائل گفت: من تنها سائلی هستم! پس فرمود: ما تو را جز یکی از طلبکاران خود نمی‌بینیم!».

بی‌گمان این مناعت، کرامت و جودی است که جز در اولیاء خداوند تجلی نمی‌یابد و الگوی نیکویی برای مسلمانان جهان است.

ره نیکمردان آزاده گیر
چو استاده‌ای دست افتاده گیر
کرامت جوانمردی و نان‌دهی است
مقالات بیهوده طبل تهی است
قیامت کسی بینی اندر بهشت
که معنی طلب کرد و دعوی بهشت
به معنی توان کرد دعوی درست
دم بی‌قدم تکیه‌گاهی است سست

۱. البقرة / ۲۸۰
۲. گفتار ۱۱۵

(ب)

اما راه‌های افزایش روزی در کتاب خداوند به ترتیب زیر است:

۱. طلب روزی از طرق مشروع و اجتناب از مشاغل و مکاسب حرام که مصداق «تقوا» شمرده می‌شود؛ چراکه خداوند وعده داده و فرموده است: **﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾**^۱؛ «و هر کس تقوای خداوند پیش گیرد برای او راه چاره‌ای قرار می‌دهد و او را از جایی که نمی‌پندارد روزی می‌رساند»؛ مشروط به اینکه با رعایت ضوابط کسب در اسلام و پرهیز از بی‌پروایی در معاملات باشد؛ چراکه خداوند فرموده است: **﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ... وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ﴾**^۲؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! هرگاه وامی را تا زمانی معین می‌دهید آن را بنویسید... و چون داد و ستد می‌کنید شاهد بگیرید» و فرموده است: **﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾**^۳؛ «و پیمانانه را پر کنید هنگامی که می‌کشید و با ترازوی درست بسنجید» و فرموده است: **﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا﴾**^۴؛ «و اموالتان که خداوند برایتان قوامی قرار داده است را به سفیهان نسپارید»؛ همچنانکه درآمد‌های نامشروع دیری نمی‌پایند، بلکه به زودی نابود می‌شوند؛ چراکه خداوند به عنوان نمونه فرموده است: **﴿يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيَزِيدُ الصَّدَقَاتِ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ﴾**^۵؛ «خداوند ربا را نابود می‌کند و صدقات را افزایش می‌دهد و خداوند هیچ ناسپاس گناه‌کاری را دوست نمی‌دارد» و فرموده است: **﴿وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبًّا لِيَرْبُو فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ ۗ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ﴾**^۶؛ «و چیزی از ربا که می‌دهید تا در اموال مردم فزونی یابد نزد خداوند فزونی نمی‌یابد و چیزی از زکات که برای خشنودی خداوند می‌پردازید آن‌ها همانا می‌افزیند».

۲. اخراج حقوق مالی مانند زکات و خمس و انفاق در راه خداوند از روی اخلاص؛ چراکه خداوند وعده داده و فرموده است: **﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ ۗ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾**^۷؛ «و هر چیزی که انفاق کنید او جایش را پر می‌کند و او بهترین روزی دهندگان است» و فرموده است: **﴿إِنْ تَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ﴾**^۸؛ «اگر به خداوند قرضی نیکو دهید آن را برایتان می‌افزاید و شما را می‌آمرزد و خداوند شکرگزاری بردبار است» و فرموده است:

۱. الطلاق / ۲ و ۳
۲. البقرة / ۲۸۲
۳. الإنشاء / ۳۵
۴. النساء / ۵
۵. البقرة / ۲۷۶
۶. الزوم / ۳۹
۷. سبأ / ۳۹
۸. التغابن / ۱۷

﴿إِنَّ الْمُصَدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ﴾^۱؛ «هرآینه مردان و زنان صدقه دهنده که به خداوند قرضی نیکو دهند برایشان افزایش می‌یابد و برایشان پاداشی ارزشمند است» و فرموده است: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يقرضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعَفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾^۲؛ «آن کیست که به خداوند قرضی نیکو دهد پس برایش چندین برابر بیفزاید؟!»؛ مشروط به اینکه با رعایت اعتدال باشد؛ چراکه خداوند فرموده است: ﴿وَأَتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْدُرْ تُبْدِيرًا﴾^۳؛ «و به خویشاوند حقش را بپرداز و به مستمند و در راه مانده و زیاده روی نکن» و فرموده است: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾^۴؛ «و کسانی که چون انفاق می‌کنند نه زیاده روی می‌کنند و نه کم می‌گذارند و میان آن دو قوامی است» و فرموده است: ﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا﴾^۵؛ «و دستت را به گردنت بسته نکن و آن را به طور کامل نگشای که نکوهیده و پشیمان خواهی نشست».

۳. توبه از عقاید و اعمال نادرست و استغفار برای آن‌ها؛ چراکه خداوند وعده داده و فرموده است: ﴿وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ﴾^۶؛ «و ای قوم! از پروردگارتان آمرزش بخواهید و سپس به سویش توبه کنید تا آسمان را پی در پی بر شما بفرستد و قوتی بر قوت‌تان بیفزاید» و فرموده است: ﴿وَأَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ﴾^۷؛ «و از پروردگارتان آمرزش بخواهید و سپس به سویش توبه کنید تا شما را از بهره‌ای نیکو تا زمانی معین بهره‌مند سازد و به هر صاحب فرونی فرونی اش را بدهد» و فرموده است: ﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿۱﴾ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿۲﴾ وَيُمِدُّكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا﴾^۸؛ «پس گفتم که از پروردگارتان آمرزش بخواهید؛ چراکه او بسیار آمرزنده است، تا آسمان را پی در پی برایتان بفرستد و شما را اموال و فرزندان بیفزاید و برایتان بوستان‌هایی قرار دهد و برایتان رودهایی قرار دهد»؛ همچنانکه دشمنی با حق و رویگردانی از ذکر خداوند مانع افزایش روزی می‌شود؛ چراکه خداوند فرموده است: ﴿ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿۱﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿۲﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿۳﴾ وَمَهْدتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿۴﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿۵﴾ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا﴾^۹؛ «من را واگذار با کسی که تنها آفریدم و برای او مال بسیاری قرار دادم و پسرانی که حاضر هستند و برای او امکانات فراوانی فراهم کردم،

۱. الحديد / ۱۸
۲. البقرة / ۲۴۵
۳. الإسراء / ۲۶
۴. الفرقان / ۶۷
۵. الإسراء / ۲۹
۶. هود / ۵۲
۷. هود / ۳
۸. نوح / ۱۰-۱۲
۹. المدثر / ۱۱-۱۶

سپس طمع دارد که بیفزاییم! هرگز! چراکه او با آیات ما دشمنی دارد» و فرموده است: **﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا﴾**؛ «و هر کس که از ذکر من روی گرداند هرآینه برای او معیشت تنگی خواهد بود».

۴. شکر نعمت که ضامن بقا و افزایش آن است؛ چراکه خداوند فرموده است: **﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ﴾**^۱؛ «و هرآینه شما را در زمین مکتت دادیم و برایتان در آن اسباب زندگی فراهم ساختیم، اندکی شکر می‌گزارید» و فرموده است: **﴿كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ﴾**^۲؛ «از رزق پروردگارتان بخورید و او را شکر بگزارید» و فرموده است: **﴿لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ﴾**^۳؛ «تا از محصول آن و چیزی که دست‌هاشان به عمل آورده است بخورند، آیا پس شکر نمی‌گزارند؟!» و فرموده است: **﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾**^۴؛ «و چون پروردگارت اعلام کرد که اگر شکر بگزارید برایتان می‌افزایم و اگر ناسپاسی کنید عذابم شدید است» و فرموده است: **﴿نِعْمَةٌ مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ﴾**^۵؛ «نعمتی از نزد من، این گونه کسی که شکر گزارد را پاداش می‌دهیم» و آن افزون بر قول، با عمل انجام می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ﴾**^۶؛ «و به شکر - ای آل داوود - عمل کنید و اندکی از بندگانم شکرگزارند» و شکر با عمل این است که از نعمت او در راهی و به نحوی استفاده شود که او پسندیده و به آن امر کرده است؛ همچنانکه کفران نعمت سبب زوال آن می‌شود؛ چراکه خداوند از عبرت فرموده است: **﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعِمِ اللَّهُ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ﴾**^۷؛ «و خداوند سرزمینی را مثال زد که دارای امنیت و آرامش بود و روزی اش به خوشی از هر جا به آن می‌رسید، پس نعمت‌های خداوند را ناسپاسی کرد، پس خداوند جامه‌ی گرسنگی و ترس را بر آن پوشاند به سبب کاری که انجام می‌دادند».

۵. دعا به درگاه خداوند برای افزایش روزی؛ چراکه سرچشمه‌ی روزی جز درگاه او نیست؛ چنانکه فرموده است: **﴿إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ﴾**^۸؛ «هرآینه کسانی جز خداوند که می‌پرستید برای شما روزی را مالک نیستند، پس نزد خداوند روزی را بجویید»

۱. طه/ ۱۲۴
۲. الأعراف/ ۱۰
۳. سبأ/ ۱۵
۴. یس/ ۳۵
۵. ابراهیم/ ۷
۶. القمر/ ۳۵
۷. سبأ/ ۱۳
۸. النحل/ ۱۱۲
۹. العنکبوت/ ۱۷

و او افرون بر کارهای پیشین به دعا امر کرده و فرموده است: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾^۱؛ «و پروردگارتان گفت که من را بخوانید تا اجابتان کنم» و فرموده است: ﴿وَأَسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ﴾^۲؛ «و از خداوند از فضلش بخواهید»، ولی آن هنگامی مستجاب می‌شود که کارهای پیشین انجام شده باشد؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ يَقُولُ: إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَدْعُو اللَّهَ تَعَالَى فَلَا يَسْتَجِيبُ لَهُ وَمَا ذَلِكَ إِلَّا لِأَنَّهُ مِنَ الْأَصْنَافِ! قُلْتُ: وَمَا الْأَصْنَافُ؟! قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: أَصْنَافٌ لَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ: مِنْهُمْ مَنْ أَدَانَ رَجُلًا دِينًا إِلَى أَجَلٍ فَلَمْ يَكْتُبْ عَلَيْهِ كِتَابًا وَلَمْ يُشْهِدْ عَلَيْهِ شُهودًا وَرَجُلٌ يَدْعُو عَلَى ذِي رَحِمٍ وَرَجُلٌ تُؤْذِيهِ امْرَأَتُهُ بِكُلِّ مَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ وَهُوَ فِي ذَلِكَ يَدْعُو اللَّهَ عَلَيْهَا وَيَقُولُ: اللَّهُمَّ أَرْحِنِي مِنْهَا! فَهَذَا يَقُولُ اللَّهُ لَهُ: عَبْدِي! أَوْ مَا قَلَدْتِكَ أَمْرَهَا؟! فَإِنْ شِئْتَ حَلَيْتَهَا وَإِنْ شِئْتَ أَمْسَكْتَهَا وَرَجُلٌ رَزَقَهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مَالًا ثُمَّ أَنْفَقَهُ فِي الْبِرِّ وَالتَّقْوَى، فَلَمْ يَبْقَ لَهُ مِنْهُ شَيْءٌ وَهُوَ فِي ذَلِكَ يَدْعُو اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَهُ، فَهَذَا يَقُولُ لَهُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَوْ لَمْ أَرْزُقْكَ وَأَغْنِيكَ، أَفَلَا افْتَصَدْتَ وَلَمْ تُسْرِفْ؟! إِنَِّّي لَا أَحِبُّ الْمُسْرِفِينَ وَرَجُلٌ قَاعِدٌ فِي بَيْتِهِ وَهُوَ يَدْعُو اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَهُ، لَا يَخْرُجُ وَلَا يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ كَمَا أَمَرَهُ اللَّهُ، هَذَا يَقُولُ اللَّهُ لَهُ: عَبْدِي! إِنَِّّي لَمْ أَحْظُرْ عَلَيْكَ الدُّنْيَا وَلَمْ أَرْمِكَ فِي جَوَارِحِكَ وَأَرْضِي وَاسِعَةً، فَلَا تَخْرُجُ وَتَطْلُبُ الرِّزْقَ؟ فَإِنْ حَرَمْتُكَ عَدْرَتُكَ وَإِنْ رَزَقْتُكَ فَهُوَ الَّذِي تَرِيدُ»^۳؛ «شنیدم منصور می‌فرماید: گاهی یکی از شما خدا را می‌خواند ولی او را اجابت نمی‌کند و آن نیست مگر برای اینکه او یکی از اصناف است! گفتیم: اصناف کدام است؟! فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: چند صنف هستند که دعایشان مستجاب نمی‌شود: یکی از آن‌ها کسی است که به مردی برای مدتی قرض داده ولی نوشته و شاهدانی از او نگرفته است، دیگری کسی است که خویشاوند خود را نفرین می‌کند، دیگری کسی است که زنش او را به هر نحوی که می‌تواند آزار می‌دهد و او در آن حال خدا را می‌خواند و می‌گوید: خدایا! من را از او راحت کن! پس خداوند به او می‌فرماید: بنده‌ی من! آیا کار او را در اختیار تو قرار نداده‌ام؟! پس اگر می‌خواهی رهایش کن و اگر می‌خواهی نگاهش دار! دیگری کسی است که خداوند به او مالی عطا فرموده، پس او آن را در کارهای پسندیده و پرهیزکارانه مصرف کرده و هیچ چیز از آن را باقی نگذاشته است و در این حال خدا را می‌خواند که او را روزی دهد، پس خداوند تبارک و تعالی به او می‌فرماید: آیا تو را روزی ندادم و بی‌نیاز نکردم؟! چرا میان‌روی نکردی و اسراف کردی؟! من اسراف کنندگان را دوست نمی‌دارم!

۱. غافر / ۶۰
 ۲. النساء / ۳۲
 ۳. گفتار / ۱۱۹

دیگری کسی که در خانه‌اش نشسته است و خدا را می‌خواند که به او روزی دهد، در حالی که بیرون نمی‌رود و فضل خدا را طوری که خدا به او امر کرده است جستجو نمی‌کند، پس خداوند به او می‌فرماید: بنده‌ی من! من دنیا را از تو باز نداشته‌ام و دست و پایت را نبسته‌ام و زمینم پهناور است، پس آیا بیرون نمی‌روی و روزی را جستجو نمی‌کنی که اگر بعد از آن تو را محروم کردم تو را معذور ساخته باشم و اگر به تو روزی دادم همان باشد که می‌خواهی؟!».

البته باید توجه داشت که گاهی نیز افزایش روزی برای مؤمن به صلاح او نیست؛ چراکه ممکن است او را به سوی گناه سوق دهد، در حالی که بنا بر تعبیر خداوند: ﴿وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى﴾؛ «مالش هرگاه (در جهنم) سرنگون شود به کارش نمی‌آید» و از این رو، خداوند آن را از او باز می‌دارد تا سالم و پاکیزه بماند و به خیر بزرگ‌تر در آخرت دست یابد؛ چنانکه فرموده است: ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ﴾؛ «و اگر خداوند روزی را برای بندگانش فراخ سازد در زمین ستم می‌کنند، ولی به اندازه‌ای که می‌خواهد نازل می‌کند؛ چراکه او به بندگانش آگاه و بیناست». با این وصف، دعا به درگاه خداوند برای افزایش روزی باید با طلب خیر از او و قناعت به چیزی که می‌دهد همراه باشد.

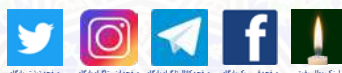
پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی
مجلس با همکاری و سرپرستی

۱. اللیل / ۱۱
۲. الشوری / ۲۷

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی حفظه الله تعالی

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.